

Tartu Ülikool
Pühholoogia Instituut

Kristi Kaaret

TRUUDUSETUS JA PERSONAALSED VÄÄRTUSED

Seminaritöö

Juhendaja: Toivo Aavik, PhD

Läbiv pealkiri: personaalsed väärtused, truudus, emotsionaalne ja seksuaalne truudusetus.

Tartu 2014

Kokkuvõte

Käesoleva töö eesmärgiks oli välja selgitada, kas ja kuidas personaalsed väärtused vahendavad truudusetute inimeste seksuaalkäitumist ning kuidas inimesed reageerivad oma partneri seksuaalsele või emotsionaalsele truudusetusele. Uurimistöös osales 356 inimest (41% olid mehed ja 59% naised), neil paluti täita online küsimustikud: Schwartz Value Survey, Infidelity Scale + ankeet.

Uurimistöö tulemused näitasid, et personaalne väärtus Võim on positiivselt seotud seksuaalpartnerite arvuga ning Hedonistlike väärtuste ja truudusetusele kaldumise vahel oli küll nõrk positiivne seos, kuid statistiliselt mitteoluline. Veel saadi antud töös teada, et mehed ja naised muretsesid suhteliselt sarnaselt selle üle, et nende partneril võib olla emotsionaalne või seksuaalne lähisuhe kellegi teisega.

Märksõnad: personaalsed väärtused, truudus, truudusetuse põhjused, emotsionaalne ja seksuaalne truudusetus

Abstract

The purpose of this piece was to find out if and how personal values have and impact on unfaithful people's sexual actions and how people react to their partners' sexual or emotional infidelity. 356 people took place in the experiment, out of whom 41% were men and 59% women. They filled the following online questionnaires: Schwartz Value Survey, Infidelity Scale + questionnaire. The results of the research show that the personal value – Power - is positively related to the number of sexual partners and Hedonistic values are weakly but statistically unimportantly related to infidelity.

The research also shows that men and women are equally worried about their partner having an emotional or sexual relationship with someone else.

Keywords: personal values, fidelity, causes for infidelity, emotional and sexual infidelity

Sissejuhatus

Millal algab inimese seksuaalne areng? Kas juba emaülas, pärast suguküpsuse saabumist, seksuaalvahekorra kogemist või hoopis lapsevanemaks saades? Mida seksuaalsus endas sisaldab ja mis seda kõige enam mõjutab? Kõikidele nendele küsimustele on teadlased püüdnud vastust leida, kuid üksmeelele pole jõutud. Mõned väidavad, et seksuaalsust mõjutavad kõige enam bioloogilised tegurid (näiteks suguhormoonid), teised aga tõstavad esile kultuurinormide ja kasvatuse mõju selles, kuidas inimene oma seksuaalsust tajub. Kolmas levinum lähenemine toetub lapse arengu tundlikele perioodidele, mil saadud kogemused mõjutavad oskust luua ja hoida lähedasi suhteid hilisemas elus. Täiskasvanute seksuaalsed stsenaariume mõjutavad suures osas hoiakud ja uskumused, mis pärinevad erinevatest allikatest. Hoiakud ja uskumused on reeglina püsivad, ent alluvad muutustele, kui muutuvad nende allikad. Truudusetus võib olla seotud ka isiklike hirmude ja väärtustega, mis osalt on kaasa sünninud ja mõned elu jooksul õpitud. Üsna märkimisväärset osa truudusetuses määravad ka isikuomadused. (Esenberg, 2005). Psühholoogid on püüdnud aru saada, kuidas omavahel on seotud ja kui palju teinetest mõjutavad tunnetus ja käitumine? Selleks on välja töötatud viie-faktori mudel ("Five Factor Model"), kus grupiti on jagatud erinevad isiksuseomadusi mõõtvad tegurid: introvert-ekstravert, leppiv-mitteleppiv, kohusetruu ja vastavalt südametunnistusele käituv, emotsionaalne stabiilsus-neurootilisus, avatus kogemusele-sotsiaalsus, intellekt ja kultuurilised väärtused. (McCrae & Costa 1991).

Seksuaalsuse olemus on rahuldus, iha ja nauding. Inimesed astuvad vahekorda väga erinevatel põhjustel, kuid üheks peamiseks põhjuseks on nauding (Rye & Meaney, 2007). Seksuaalsus mõjutab ka isikuidentiteeti, suhtlemist teistega, naudingu jagamisvõimet, tugevamat lähedustunnet, pinge maandamise oskust (McCarthy & Bonar, 2005). Kuna inimesed on erinevad, siis on ka nende seksuaalsus ja suhtumine sellesse erinev. Hans Jürgen Eysenck (1976) püüdis esimesena leida seoseid seksuaalkäitumise, seksuaalhoiakute ja isiksuse tüüpide ning erinevate mõtteviiside vahel. Tulemustest selgus, et seksuaalsus on suuresti seotud isiksuse tüübiga, mida kinnitavad ka paljud uurimistööd (Heaven & Fitzpatrick, 2000; Heaven & Crocker, 2000). Viie-faktorilise mudeli (McCrae & Costa 1991) ja personaalsete väärtuste SVS (Schwartz, 1992) vahelise seose otsimisel leiti, et Sotsiaalsus on korrelatsioonis heasoovlikkusega ja traditsioonidega, Avatud kogemusele enesemääratlusega ja kõikehaaravusega, Ekstravertsus saavutusega ja stimulatsiooniga ning Meelekindlus saavutusega ja konformsusega (Lindström, 2009).

Truudus ja truudusetus

Truudusetus on praeguse monogaamia keskseim mõiste, sest ilma truuduseta muutub monogaamia sisuliselt mõttetuks ja selle võiks asendada vabasuhtega, mida siiski ei toimu. Isegi vahepeal suurt populaarsust kogunud “avatud abielu” mudelid, kus seksuaalsed vabadused olid lubatud mõlemale abielupoolele (kas eraldi või koos), ei suutnud vaatamata oma atraktiivsusele ühiskonnas kindlustuda ja iga kolmas selline kooselu lagunes (Previti & Amato, 2004). Arvatavasti on avatud abielude trendi järsult vähendanud suur suguhaiguste levik (eriti HIV), majanduslikud probleemid, kaasaegse elu raskus ja pingelisus, samuti veel palju teisi asjaolusid. Elatakse pidevas stressisituatsioonis, kus on äärmiselt vähe pidepunkte või puuduvad need sootuks. Tarbimisühiskonnas on vaatamata vabaduste olulisele kasvule defitsiidiks kujunenud nii armastus, sõprus kui ka lihtsalt head inimsuhted. Palju on õelust, kadedust, pahatahtlikkust ja kurjust. See tõukab paare üha rohkem tuge otsima oma alalise kallima juurest ning toidab monogaamia mudelit. Kerge on head püsisuhet üheööseks või erootikahimu tõttu rikkuda. Enda kõrvale väärt isikut leida, keda saaks alati usaldada, on aga üsna raske. Just seetõttu ongi monogaamia kaasajal endiselt armu-ja seksuaalsuhete levinuim vorm (Harris, 1996). Truuduse hoidmisega kaasaegses liberaalses ja hulgaliselt ahvatlusi pakkuvas keskkonnas ei saa inimesed kõige paremini hakkama. Kuigi enne kooselu alustamist antakse endale aru, et seotakse end pikaks ja määramatuks ajaks ühe konkreetse isikuga ning lubatakse talle ka truu olla, tuleb abieluväliseid armu-ja seksuaalsuhteid ette suhteliselt tihti. Truudusetus on probleemiks ka vabaabielus, kus just sõna “vaba” loob paljude arvates õigused väikesteks vallatusteks (Paul, L., & Galloway, J. 1994). Miks siis truudusetus ikkagi nii valusalt mõjub? Kasvõi juba seetõttu, et truudusetust käsitlekse enamasti kui reetmist. Reeturit aga pole võimalik enam üheski asjas usaldada. Selline hoiak ja moraalne “dramatiseering” loobki soodsa pinna usalduse kadumiseks ja kooselu lõppemiseks. Truudus omabki seetõttu monogaamias suurt rituaalset või sümboolset tähendust (Espenberg, 2005).

Uuritud on just palju abielupaare ja kõrvale on jäetud paarid, kes on suhte alguses nõ „käimise staadiumis“. Teadlased ja psühholoogid on arvamuse juures, et rohkem tähelepanu peaks pöörama ka suhte alguses olevatele paaridele, sest suhte algstaadiumis tekkinud harjumused võivad hiljem kajastuda ka abielus, mis omakorda tõukabki abielupaare truudusetult käituma (Drigotas, 1999), mis omakorda on paljude abielulahutuste põhjuseks.

Teras ja Giesen väidavad, et 99% abielus olevatest inimestest eeldavad, et abikaasa on neile truu ning abieluvälised suhted on välistatud. Vaatamata nendele ootustele on tegelik truudusetuse esinemine abieludes palju kõrgem (Feldman & Cauffman, 1999). Vastavalt uuringule, kus osales üle 1000 ameeriklase (National Opinion Research Center 1991) vastas 11% naissoost ja 21% meessoost vastanutest, et truudusetus on aktsepteeritav (Greeley, 1994). Seega on truudusetus segadusttekitav nähtus ja teadusuuriungud tõestavad, et erinevaid truudusetuse vorme on palju.

Emotsionaalne ja seksuaalne truudusetus

Truudusetus võib olla nii emotsionaalne kui seksuaalne või mõlemat korraga. Seksuaalne truudusetus on igasugune intiimne kokkupuude teise inimesega väljaspool olemasolevat suhet. Emotsionaalseks truudusetuseks võib nimetada ka kõikvõimalikke intiimseid vestlusi, suhtlusi internetitubades ja ka seda, kui kellegi teisega jagatakse oma kõige intiimsemaid mõtteid ja soove.

Yarab, Sensibaugh ja Augeier (1998) on arvamuse juures, et emotsionaalseks truudusetuseks võib juba nimetada ka süütut flirti, mis ei olnud ettekavatsetud ja sellele ei omistata mingit tähendust. Sama laastavalt kui füüsiline truudusetus mõjub paarisuhtele teise poole emotsionaalne suhe kellegi kolmandaga. Ideaalseks kooseluks saab nimetada suhet, kus mõlemad osapooled tunnevad hingelist, ihulist ja vaimset rahulolu. Emotsionaalne intiimsus on hästi toimiva suhte puhul väga oluline, sest ilma emotsionaalse läheduseta võiks kooselu nimetada lihtsalt heaks sõprussuhteks.

Üks peamisi küsimusi truudusetuse teadustöös on soolised erinevused, sealhulgas ka uuringud ja uurimused selle kohta, kui erinevalt mõjub partnerile see, kui teine osapool on olnud truudusetu kas emotsionaalselt või seksuaalselt. Teada on, et nii meestele kui naistele mõjub erinevalt olukord, kui tema partner on truudusetult käitunud, teinud seda kas emotionaalselt või seksuaalselt. Naisi häirib enam, kui nende partneril on eelkõige emotsionaalne suhe kellegi teisega, mehed aga seevastu kannatavad rohkem, kui nende partner on seksuaalselt truudusetu. Leitud on seoseid naiste ja emotsionaalse truudusetuse ning meeste ja seksuaalse truudusetuse vahel. Truudusetuse üheks põhjuseks peetakse ka kuhjunud pingeid, nii tööalaselt kui ka peresiseselt ja selle tulemusena tekib. Paljud reageerivad stressi

maandamiseks truudusetu käitumisega. Mõlemad truudusetuse vormid (emotsionaalne ja seksuaalne) on esindatud ja leitud on ka soolisi erinevusi (Harris, 2004). Näiteks leidsid DeSteno ja Salovey, et enamus naistest reageerib stressiolukorrale emotsionaalse truudusetu käitumisega, mehed vastavalt sellele aga seksuaalse truudusetusega (Cramer Manning-Ryan, Johnson & Barbo, 2000).

Naiste ja meeste jaoks on seksuaalaktile omistatav tähendus vägagi erinev: naiste jaoks on see võimalus jagada oma tundeid armsamaga ning seeläbi tunda nii emotsionaalset kui ka seksuaalset rahuldust. See omakorada annab rahulolu-ja õnnetunde, mis on õnneliku abielu/kooselu alustalaks. Meeste jaoks tähendab aga seksualvahekord tihti lihtsalt füüsilise rahulduse ja kergenduse saamist (Harris & Christenfeld, 1996).

Truudusetuse põhjused

Oma partnereid petnud inimeste õigustavaid ütlusi on palju uuritud ja analüüsitud, kuid vähe on andmeid selle kohta, mis ajendab inimesi oma partnereid petma. Petmist puudutavad uuringud saab jagada kolme rühma: 1) kirjeldav/iseloomustav uuring, kus uuritakse, kes ja kui palju on truudust murdnud, 2) petmisele reageerimine – kuidas partnerid reageerivad kui petmisest teada saavad ja 3) petmist selgitav uuring – MIKS petetakse.

Inimesed õigustavad ennast mitmete erinevate väidetega, kuid siiski on võimalik välja tuua viis erinevat kategooriat: seksuaalsus, vaimne rahulolu, sotsiaalne kontekst, suhtumise normid, vajadus kättemaksule. Seksuaalsuse probleemide kohta tehtud uuring keskendub seksuaalse mitmekesisuse vajadusele ja partnerite seksuaalsele sobimatusle – need on tavalised petmise põhjused (Drigotas, 1999).

Emotsionaalse rahulolu kohta tehtud uuring keskendub emotsionaalsele rahulolule, ego ülalhoidmisele ja abielusisesele rahulolematusele, st et mida vähem ollakse rahul oma praeguse suhtega, seda suurema tõenäosusega murtakse ka truudust.

Sotsiaalse konteksti faktorite leidmiseks tehtud uuringu kohaselt peetakse petmise üheks põhjuseks ka füüsilise kokkupuute ja usalduse puudumist praeguse partneriga (Wiggins & Lederer, 1984).

Truudusettusesse suhtumine on indiviiditi vägagi erinev. Selle kohta tehtud uuringu kohaselt on kõige tõenäolisemad inimesed petmist tunnistama need, kes suhtuvad sellesse vabameelselt (Drigotas, 1999). Avatud abielu hindavad polügaamid deklareerivad oma

seisukohti otse ja üritavad endale leida ka samasugust tolerantset kooselupartnerit. Nad tõepoolest armastavad oma kooselupartnerit ja peavad temast väga lugu, kuid seks on nende jaoks hoopis teine asi, see on füsioloogiline tegevus, mis nõuab vaheldust, st erinevaid partnereid.

Kui üks partneritest tunneb, et teine pool on üle astunud normidest või eetika reeglitest (see tähendab, et on truudusetult käitunud) tekitab see armukadedust ja rivaalitsemist ning siit jõuamegi järgmise petmise põhjuseni, milleks on kättemaks. Kättemaksjad on reeglina inimesed, kes enne petmisele ei lähe, kui ei oma kindlaid tõendeid partneri vastava tegevuse osas. Alles siis algab n-ö teineteise ületrumpamine. Mõnikord on sellest juttu aga enamasti tehakse sedagi vaikimisi. Sellised vastastikused kõrvalsuhted võivad poolsalaja kesta aastaid, mõlemad pooled võivad sellest isegi teadlikud olla, kuid mitte välja teha. Tegemist on justkui avatud abieluga, ent selle sunnitud, mitte vabalt valitud variandiga. Vahel võivad abikaasad teineteist taas leida, enamasti siiski mitte ja kooselu lõpeb lahkuminekuga (Espenberg, 2005).

Arvukatest uuringutest on välja toodud, et just meeste meeldib otsida leevendust oma sisemiste/seesmist perekonfliktide lahendamiseks, mis on õpitud käitumine. See on nende jaoks justkui põgenemine hetkekes kohustuste ja stressi eest, mis tähendab, et nad kasutavad seksuaalkäitumist negatiivsete psühholoogiliste seisunditega toimetulemiseks. Varasemalt on ka leitud, et kõige sagedamini jõuavad truuduse murdmisele inimesed, kes ei ole oma armastuse tugevuses väga kindlad ja pidevalt kahtlevad selles. Eriti puudutab see hingelist kiindumust. Kui on olemas pooltevaheline kiindumus ja emotsionaalne lähedustunne, siis on truuduse murdmine üsna mõeldamatu tegevus. (Carvalho & Nobre, 2010).

Personaalsed väärtused

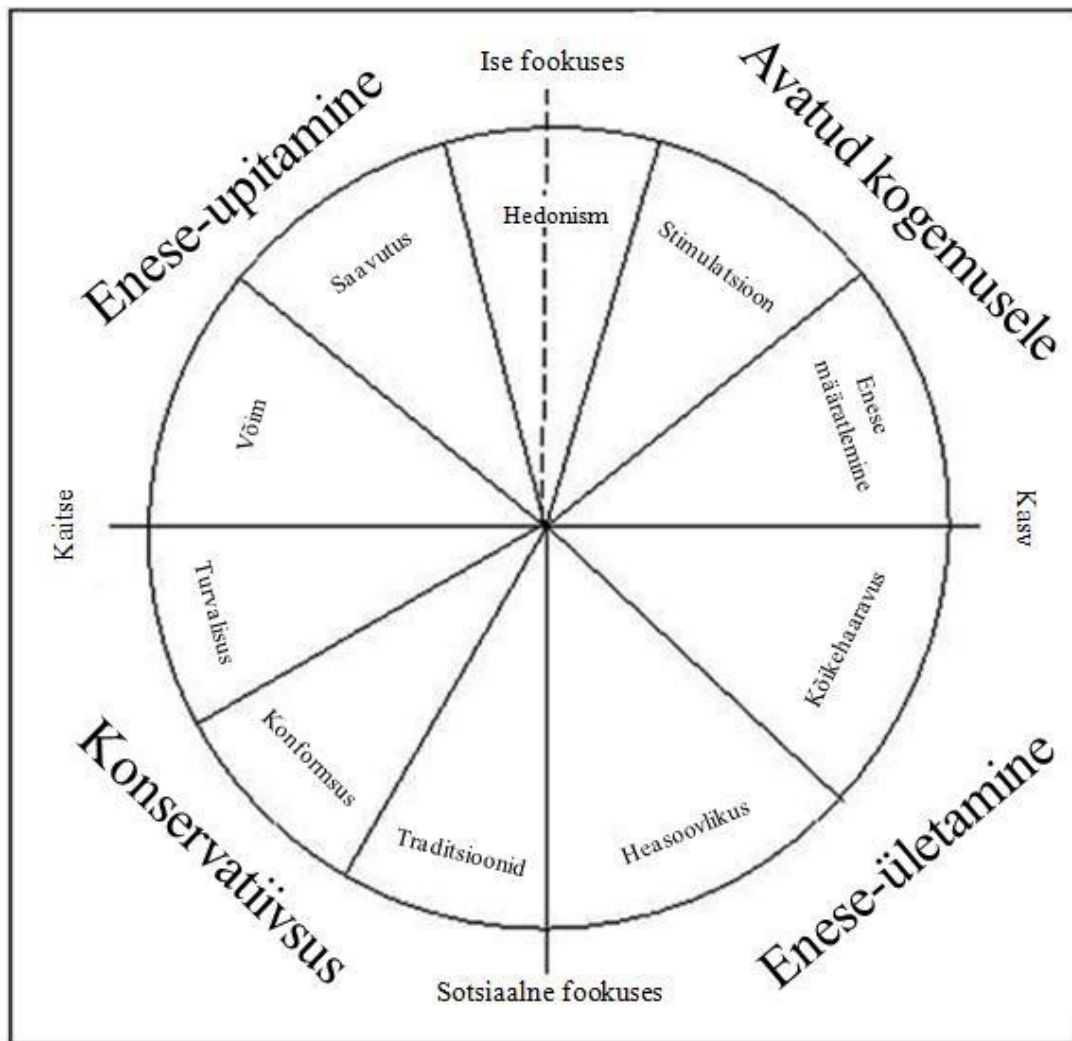
Kõikvõimalikku seksuaalset normeerimist ja reguleerimist on ajalooliselt tagant tõuganud enamiku inimeste soov olla “normaalne ja tavaline”. Sedasama nõutakse teisteltki. Kui aga keegi tahab olla eriline, teistsugune, omamoodi või ebanormaalne, siis seda keskmine indiviid ei talu. Isegi kõige liberaalsem ühiskond armastab igasugust eripära ja silmatorkavust nivelleerida. Seda nii kunsti, teaduse, äri kui ka armastuse seksuaalelu vallas. Inimeste seksuaalkäitumist reguleerivad normid, tavad ja kombed tulevad kõige ilmekamalt esile kahes peamises vormis. Esiteks õigusloomes ja seadustes ning teiseks moraalis ehk kirjutamata teadvuslikes normides. Moraal on tõhusam seksuaalkäitumise regulaator kui seadusandlus,

sest asjad, mis kinnistunud inimeste teadvuses, sunnivad end enam jälgima, kui seadused, millest saab ikka ja jälle kõrvale hoida, sest nende täitmist ei suudeta kontrollida. Nii nagu kõikidel inimestel on olemas isiksuse omadused, nii on ka olemas personaalsed väärtused, mis juhivad meie otsuseid, mis on siin elus inimestele oluline ja mis mitte niivõrd. Isikuomadused kirjeldavad, millised inimesed on ja personaalsed väärtused viitavad, mida inimesed oluliseks peavad (Caprara & Schwartz, 2006). Indiviidide hoiakuid ja käitumist olukordades ennustavad paremini personaalsed väärtused, kui indiviidil on olukorra üle kognitiivne kontroll ja valikuvõimalus. Kui aga kognitiivne kontroll on väike või puudub (emotsionaalsusest ja intuiitsusest juhitud olukorrad), siis ennustavad käitumist paremini isikuomadused (Roccas, Sagiv & Schwartz, 2002). Kuna käitumist mõjutavad isiklikud ja olukorrast tingitud muutujad, siis ei saa ainult väärtuste baasil indiviidi käitumist ette prognoosida (Roe, 1999). Kindlasti näitavad aga personaalsed väärtused meile tendentsi. Väärtuste terminit saab kasutada ainult juhul, kui tegemist on suhtelistelt kestva käitumisega (Padaki, 2000). Clyde Kluckhohn (1951) rõhutas, et iga üksikväärtus on inimesele omane ettekujutus soovitatavast, mis mõjutab võimalike käitumisviiside valikut. Seda arendas edasi Milton Rokeach (1973), lisades väärtuste defineeringule abstraktsuse mõiste. Ta väitis, et väärtused saavad olla nii positiivsed kui ka negatiivsed abstraktsed ideed, need ei ole otseselt seotud ühegi konkreetse olukorraga ja et need näitavad indiviidi uskumisi käitumismudelite ja ideaalsete käitumismudelite kohta. Tema metoodika rajanes selles, et väärtused on iga indiviidi jaoks erinevas tähtsuse järjekorras. See väärtussüsteem koosneb kahest osast: terminaalväärtused on soovitatavad seisundid (hea elu, rahulolu kõiges...jne) ja instrumentaalväärtused on abistavad väärtused kuidas põhiväärtusteni jõuda, näiteks ausus, abivalmidus...jne (Rokeach, 1973).

Põhimõtteliselt käsitles Rokeach väärtusi mõõdupuuna, mille põhjal inimesed teevad oma otsuseid, õigustavad oma hoiakuid ja kujundavad oma suhtumise iseendasse, teistesse inimestesse ja erinevatesse sündmustesse (Schwartz, 1992). Rokeachi teooriat on kritiseeritud selles, et seal ei nähtud erilisi erinevusi põhiväärtuste ja tugiväärtuste vahel (Elizur & Sagie, 1999). Schwartz (1992) võttis aluseks Rokeachi väärtused ja täiustas neid edasi, luues seega Schwartz Values Survey (SVS), milles on kokku 57 üksikväärtust. Need üksikväärtused koonduvad kokku 10-sse väärtustüüpi, milleks on Võim, Saavutus, Hedonism, Stimulatsioon, Enesemääratlemine, Kõikehaaravus, Heasoovlikkus, Traditsioonid, Konformsus ja Turvalisus. Seda väärtuste struktuuri iseloomustab kaks komplekti alusdimensioone – Avatus kogemusele vs Konservatiivsus ning Eneseületamine vs Eneseupitamine ja Ise-fookuses vs

Sotsiaal-fookuses ning Kaitse (enese) vs Kasv (enese-areng) (Schwartz, 2006). Esimese kahedimensioonilise väärtuste struktuuri liigitas Schwartz (1992) Avatud kogemusele (enesemääratlemine, stimulatsioon, hedonism) rõhutades iseseisvat mõtlemist ja muutust versus Konservatiivsus (turvalisus, konformsus, traditsioonid) tagasihoidlikust ja kindlustunnet. Eneseületamises (kõikehaaravus, heasoovlikkus) teistega arvestamine ja heaolu versus Enese-upitamine (võim, saavutus, hedonism) isiklik edu ja heaolu. Lisaks on välja toodud ka alternatiivne viis kahe dimensioonilise väärtuste struktuuri liigitamiseks: Ise-fookuses koondab enda alla väärtustüübid, mis on seotud isikliku huviga nagu enesemääratlus, stimulatsioon, hedonism, saavutus ja võim versus Sotsiaalne fookus sisaldab neid väärtustüüpe, mis reguleerib suhteid teistega ja avaldavad mõju neile nagu kõikehaaravus, heasoovlikkus, traditsioonid, konformsus ja turvalisus. Kasvu (Enese-areng) väärtused nagu enesemääratlemine, kõikehaaravus, heasoovlikkus, stimulatsioon ja hedonism versus (Enese) Kaitse väärtused nagu turvalisus, võim, saavutus, konformsus ja traditsioon (Schwartz, 2006). Väärtustüübid on omavahel tihedalt seotud, st mida lähemal on ühele väärtustüübile mingi teine väärtustüüp, seda rohkem see konkureerib sellega ning mida kaugemal, seda vähem (Lindstöm, 2009)

Üksikväärtused, definitsioonid ja väärtuste tüübid on esitatud Tabelis 1. Ning väärtustüüpide suhestumine on illustreeritud Joonisel 1.

Joonis 1. Schwartzi (1992, 1995, 2006) teoreetiline väärtuste struktuur. Kümme väärtustüüpi ja kaks komplekti alusdimensiooni.

Tabel 1. Üksikväärtused, definitsioonid ja väärtustüübid

Oksikväärtused	Definitsioon	Tüüp			
Sotsiaalne võim, autoriteet, jõukus	Sotsiaalne staatus ja prestiiž, kontroll ja domineerimine inimeste ja ressursside üle	Võim (Power)	Enese-upitamine	Ise-Fookuses	Enese-Kaitse
Edukas, võimekas, ambitsioonikas, mõjukas	Personaalne edu läbi kompetentsuse demonstreerimise, mis vastab sotsiaalsetele standarditele	Saavutus (Achievement)			
Nauding, lõbus elu	Nauding ja sensuaalsete vajaduste rahuldamine	Hedonism (Hedonism)			
Uljas, mitmekesine elu, põnev elu	Variatiivsuse ja muutuste otsimine elus	Stimulatsioon (Stimulation)	Avatud kogemusele	Enese-Areng	
Loovus, vabadus, iseseisev, uudishimulik, ise eesmärgi seav	Iseseisev mõtlemine ja tegutsemine - valikute tegemine, loomine, avastamine	Enesemääratlus (Self-Direction)			
Avatud mõtlemine, elutarkus, sotsiaalne õiglus, võrdsus, maailmarahu, kaunis maailm, ühtsus loodusega, keskkonna kaitse	Mõistmine, väärtustamine, tolerants ja kaitse kõigi inimeste ja looduse heaolu nimel	Kõikehaaravus (Universalism)	Enese-ületamine	Sotsiaalne-fookuses	
Abivalmis, aus, andestav, truu, vastutav	Lähedaste inimeste kaitsmine ja heaolu tõstmine	Heasoovlikus (Benevolence)			
Leppiv oma kohaga elus, tagasihoidlik, vaga, mõõdukas traditsioonide asutamine	Aktsepteerimine, lugupidamine ja seotus normide, uskumuste ja religioossete rituaalidega	Traditsioonid (Tradition)	Konservatiivsus	Enese-Kaitse	
Enesedistsipliin, kuulekas, viisakas, oma vanemaid ja vanu inimesi austav	Oma impulsside tagasihoidmine, mis võiks häirida või kahjustada teisi, rikkuda üldtunnustatud norme või olla ootusele vastupidine	Konformsus (Conformity)			
Pere turvalisus, rahvuslik julgeolek, sotsiaalne kord, puhtust armastav, teenete vastastikkus	Kindlustunne, harmoonia ja stabiilsus ühiskonnas, suhetes ja enda seisukohtades	Turvalisus (Security)			

Schwartzi (1992, 2006) väärtuste teooria määratleb kuus tunnusjoont väärtustele.

Põhiväärtused on (1) uskumused, mis viitavad soovitud lõppeesmärgile, (3) ületades konkreetseid tegevusi ja situatsioone, (4) juhendades meie hinnanguid käitumisele, inimestele ja sündmustele ning (5) on hierarhiliselt tähtsuse järjekorras. (6) Erinevate väärtuste suhteline (relatiivne) olulisus (relevantsus) suunab tegutsemise. Inimväärtuste struktuuri ja sisu on selle teooria kohaselt võrreldud 81-s riigis ning tulemused näitavad selle struktuuri universaalsust (Shwartz, 2008). Schwartz ja Rubel võtsid kokku erinevate kultuurigruppide tulemused ja leidsid olulisi soolisi erinevusi väärtustes, milles mehed väärtustasid rohkem Enesemääratlemist, Stimulatsiooni, Hedonismi, Saavutust ja Võimu ning naised

Kõikehaaravust, Heasoovlikkust ja Turvalisust. Traditsioonis ja Konformsuses märkimisväärseid erinevusi ei leitud. Schwartzi väärtuste küsimustikust on tehtud Soome teadlaste poolt ka lühem vorm: Short Schwartz Value Survey (SSVS), kus kasutati 57-st üksikväärtusest 10 väärtustüüpi. Varasematest uuringutest on leitud, et eluga rahulolu on positiivses korrelatsioonis Eneseupitamise Avatud kogemusele väärtustüüpidega negatiivses korrelatsioonis Eneseületamise ja Konservatiivsuse väärtustüüpidega (Schwartz, 2008). Nagu eelnevalt juba mainitud, võib üldistades öelda, et kultuuri ja religiooni normid mõjutavad oluliselt meie seksuaalseid väärtusi, mis kellele on sobilik ja mis mitte. See, mis ühes kultuuris on standard, võib teises kultuuris olla tabu (Lindström, 2009).

Seksuaalse käitumise esmased väärtushinnangud omandame me oma kasvatusel, millest on lähtunud meie vanemad ning mis on koolist kaasa võetud. Nii ongi välja kujunenud meie esmane teoreetiline teadmine sellest, mis on õige ja mis vale.

Hiljem tuleb lisandub kogemus ja sellest lähtuvalt ka oma arusaam väärtustele, mis korrigeerib ühtlasi ka meie seksuaalkäitumist. Varasematest uuringutest on leitud, et seksuaalselt riskantsemalt käitusid inimesed, kelle väärtused jäid Ise-fookuses skaalale ning turvalisemat seksuaalset käitumist harrastasid inimesed, kelle väärtused jäid Sotsiaalne-fookuses skaalale. Samas uurimuses leiti ka, et seksuaalsus on väga tugevalt seotud moraalsete otsustega ja eetikaga (Lindström, 2009).

Uurimistöö eesmärk

Käesoleva empiirilise uurimistöö peamine eesmärk on välja selgitada, kuidas ja millised personaalsed väärtused vahendavad truudusetute inimeste seksuaalkäitumist ning kuidas inimesed reageerivad oma partneri seksuaalsele kui emotsionaalsele truudusetusele.

Varasematest uuringutest on leitud, et nii meestele, kui naistele mõjub erinevalt olukord, kui tema partner on truudusetult käitunud, teinud seda siis kas emotsionaalselt või seksuaalselt. Naisi häirib enam, kui nende partneril on eelkõige emotsionaalne suhe kellegi teisega, mehed aga seevastu kannatavad rohkem, kui nende partner on seksuaalselt truudusetu (Harris, 2004).

Sellest lähtudes ma oletan:

H 1 Naised muretsevad enam, et nende partneril võib olla emotsionaalne lähisuhe kellegi teisega.

H2 Mehed muretsuvad naistest enam, et nende partneril võib olla seksuaalsuhe kellegi teisega.

H3 Hedonistlikud väärtused on positiivselt seotud kalduvusega truudusemurdmisele. Hedonistlik lähenemisviis põhineb ideel, et inimese paneb tegutsema soov kogeda naudingut ja vältida valu. Seksuaalse iha rahuldamine on loomulik vajadus. Enese-upitamise väärtused kuuluvad Ise-fookuses dimensiooni alla (Schwartz, 2006) - need kõik on seotud enda vajaduste rahuldamisega (Schwartz, 2008). Kuna hedonistlike väärtuste pooldajatel on suurem seksuaalne iha ja seda just eriti meestel (Leiblum, 2002; Holmberg & Blair, 2009) siis võib ka eeldada, et nad võivad otsida oma seksuaalkire rahuldamiseks ja naudingu saamiseks seksuaalsuhteid väljastpoolt abielu või paarisuhet.

H4 Võimu väärtuste oluliseks pidamine on positiivselt seotud seksuaalpartnerite arvuga. Varasemalt on teada, et Konformsust, Traditsiooni ja Turvalisust väärtustavad inimesed on passiivsemad oma seksuaalse iha rahuldamisel, kui need, kes väärtustavad Võimu ja Saavutust ja Stimulatsiooni (Schwartz, 2008). Seksuaalset iha võib nimetada motiiviks, mis ajendab inimest otsima leevendust oma vajadustele. Rahuldamata vajadused annavad aga jõudu ja loovad motivatsiooni eesmärgipäraseks tegevuseks, mis on enim seotud väärtustüüpidega Stimulatsiooni Saavutus ja Võim. Sellest lähtuvalt võib oletada, et neil on ka elu jooksul keskmiselt rohkem seksuaalpartnereid.

Meetod

Käesolevas töös on kasutatud andmeid, mis on kogutud 2009. aasta kevadperioodil antud uurimistöö raames.

Valim

Valimi moodustasid 356 inimest, kellest 145 olid mehed (41%) ja 211 naised (59%). Uuringus osalenute keskmiseks vanuseks kujunes 26.7 a ($SD=8,59$), neist meestel 27,1 ($SD=7,75$) ja naistel 26,7 ($SD=8,59$). Noorim osaleja oli 16-aastane ja vanim 63-aastane. Vanuseliselt oli enam vastajate seas 20-aastaseid (41 inimest ehk 12% vastanutest). Haridustasemelt enim oli kõrgharidusega (45%) inimesi.

Mõõtmisvahend

Schwartz Value survey (SVS; Schwartz, 1992, 1994). Tõlkis ja kohandas eesti keelde T. Niit. Test on koostatud väärtuste uurimiseks. 57 üksikväärtust koonduvad 10 väärtustüüpi, mis põhineb kahel dimensioonil – eneseületamine ja eneseupitamine ning konservatiivsus ja avatud kogemusele. Väärtustele andsid vastajad hinnangu 9-palli skaalal (-1-vastandub minu väärtustele; 0 – ei ole oluline; 1;2;3 – on oluline; 4; 5; 6 – on väga oluline; 7 – on eriti oluline). Mida suurem number (-1,0,1,2,3,4,5,6,7), seda olulisem on antud väärtus kui juhtpõhimõtte vastaja elus. Väärtustele antud vastused tsentreeriti vastavalt testi autori juhenditele.

Infidelity Scale (IS Drigotas jt, 1999) näitab kalduvust olla truudusetu. Selles küsimustikus palutakse vastajatel mõelda vastassoost isiku peale (mitte hetkel olemasolevale suhtele), kelle vastu tunti esimest kohtumisest alates kas emotsionaalset või seksuaalset tõmmet. IS koosneb 11-st küsimusest 5-punktilisel Likerti skaalal, ennustamaks indiviidi emotsionaalset ja/või füüsilist truudusetust (Cronbachi $\alpha=.85$).

Küsiti ka vastaja sotsiodemograafilisi andmeid: sugu, vanus, haridus, perekonnaseis, laste arv, millises vanuses oli esimene seksuaalvahekord, mitu erinevat seksuaalpartnerit on olnud, rahulolu praeguse seksuaaleluga, viimane seksuaalse naudinguga aeg.

Protseduur

Katses osalejatele saadeti interneti vahendusel palve osaleda teaduslikus uuringus, viitega e-formulari (www.eformular.com). Kõik vastajad täitsid paketi kolme küsimustikuga (57 SVS, IS 11+ ankeet) . Uuringus osalemine oli vabatahtlik ning vastamine anonüümne, vastajad ei pidanud oma nime märkima. Testi täitmiseks kulus 15-60 minutit.

Andmetöötlus

Andmeid analüüsiti andmetöötlusprogrammiga SPSS 17.0. (*Statistical Package for Social Sciences*). Küsimustike reliaablust on kontrollitud reliaablusanalüüsi teel (Cronbach`s Alpha). Student`s t-testi on kasutatud sooliste erinevuste võrdlemiseks, tunnustevaheliste seoste hindamisel on kasutatud Spearmani korrelatsioonikordajat ja tulemuste interpreteerimisel on lähtutud olulisustõenäosuset $p < .05$.

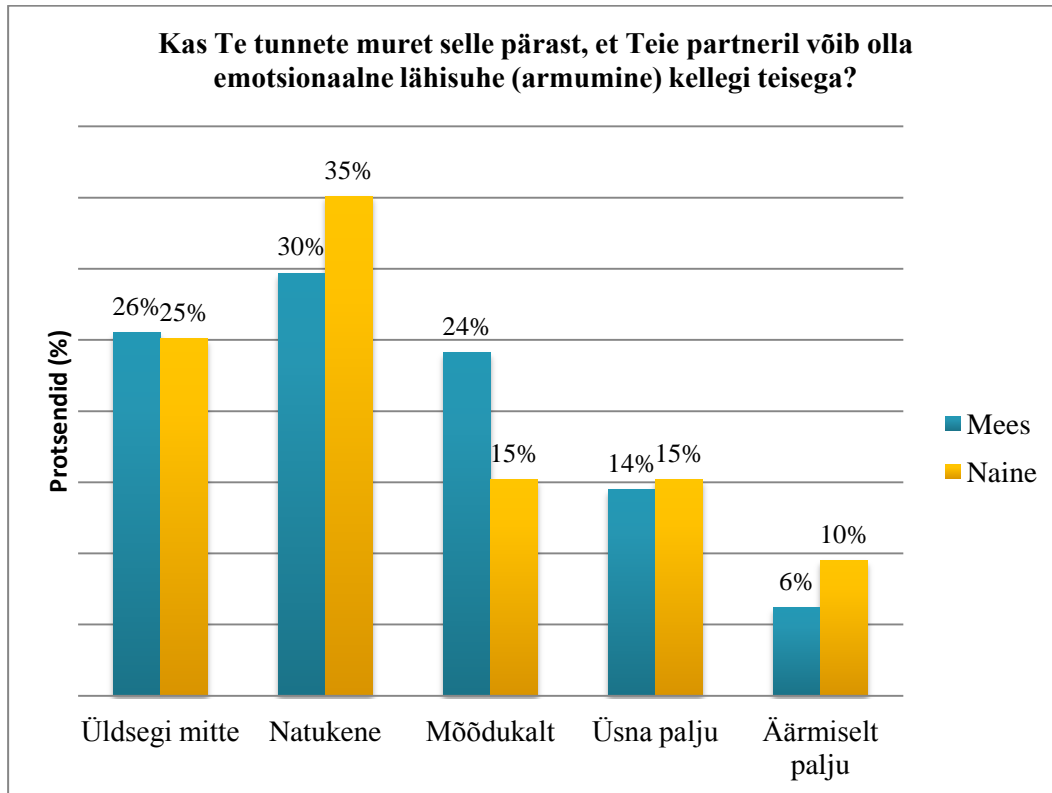
Tulemused

Esimese hüpoteesi kontrollimiseks on sootunnuse lõikes uuritud vastuseid küsimusele “Kas Te tunnete muret selle pärast, et Teie partneril võib olla emotsionaalne lähisuhe (armumine) kellegi teisega?”, mida on mõõdetud 5-punktilisel skaalal, kus 1 – “Üldsegi mitte” ning 5 – “Äärmiselt palju”.

Uuringus osalenute vastuste jaotuvust illustreerib *Joonis 2*. Selgub, et suuri erinevusi naiste ning meeste näitude osas ei esine, kui palju muretsetakse partneri emotsionaalse truudusetuse pärast. Kõikide skaalapunktide puhul on erinevus meeste ja naiste vahel 0-5% (välja arvatud skaala keskpunkt “Mõõdukalt”, mida valis 24% meestest ning 15% naistest). Üsna palju või äärmiselt palju mureseb partneri emotsionaalse truudusetuse pärast veidi üle viiendiku meestest (21%) ning veerand naistest (25%).

Hüpoteesi kontrollimiseks on läbi viidud naiste ja meeste keskmiste skooride võrdlus T-testiga, mis võimaldab uurida, kuivõrd erinevad on kahe uuritava grupi keskmised skoorid ning kas see erinevus on ka statistiliselt oluline.

T-testi tulemusel selgub, et naiste vastused ($M=2.49$, $SD=1.28$) ei erine statistiliselt olulisel määral meeste vastustest ($M=2.46$, $SD=1.20$), $t(354)=-0.19$, $p=0.85$. Seetõttu ei leidnud kinnitust esimene hüpotees, et naised muretsuvad meestest enam selle pärast, et nende partneril võib olla emotsionaalne lähisuhe kellegi teisega.

Joonis 2. Mure partneri emotsionaalse truudusetuse pärast, naiste ja meeste lõikes

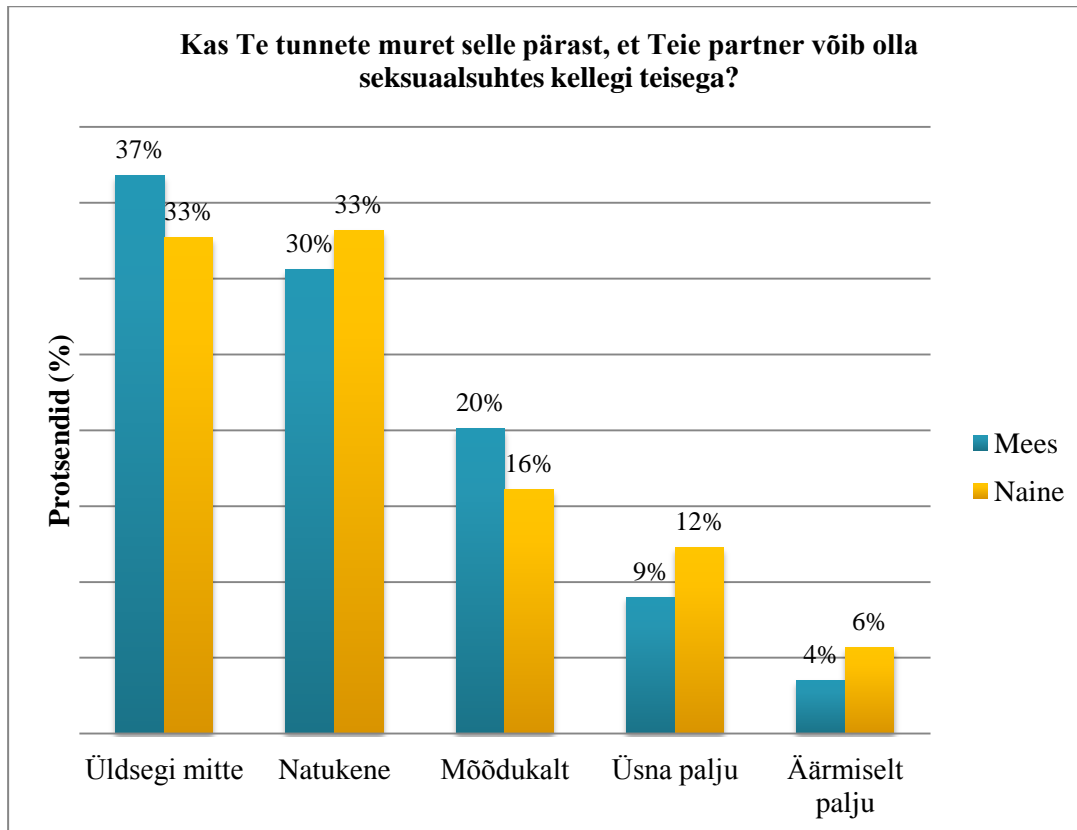
Uurimaks sugudevahelisi erinevusi selles, kuivõrd muretsetakse partneri seksuaalse truudusetuse pärast, on kasutatud tunnust “Kas Te tunnete muret selle pärast, et Teie partner võib olla seksuaalsuhtes kellegi teisega?”, mida on samuti mõõdetud 5-punktilisel skaalal.

Teise hüpoteesi kontrollimiseks on samuti kasutatud T-testi.

Jooniselt (vt Joonis 3) võib näha, et seksuaalse truudusetuse pärast muretsemisse suhtuvad mehed ja naised üsna sarnaselt. Üldse ei muretsu partneri seksuaalse truudusetuse pärast 37% meestest ning 33% naistest. Üsna palju või äärmiselt palju muretsseb aga 13% meestest ning 18% naistest.

T-testi tulemusel selgub, et meeste antud andmed ($M=2.12$, $SD=1.11$) ei erine statistiliselt olulisel määral naiste andmetest ($M=2.25$, $SD=1.20$), $t(353)=-1.06$, $p=0.29$. Seetõttu tuleb

ümber lükata hüpotees, et mehed muretsevad naistest enam selle pärast, et nende partneril võib olla seksuaalsuhe kellegi teisega.

Joonis 3. Mure partneri seksuaalse truudusetuse pärast, meeste ja naiste lõikes

Hedonistlike väärtuste ja truudusemurdmisele kalduvuse uurimiseks on kasutatud hedonismi skaalat, mis on kokku pandud mitme üksikväärtuse keskmisena ($M=1.19$, $SD=0.29$, $min=0.09$ ning $max=3.04$) ning truuduse murdmisele kalduvuse skaalat ehk *Infidelity Scale* ($M=34.45$, $SD=28.40$). Tunnuste seose uurimiseks on kasutatud korrelatsioonanalüüsi. Truuduse murdmisele kalduvuse skaala ei ole normaaljaotusega, seega on kasutatud Spearmani korrelatsioonikoefitsenti.

Korrelatsioonanalüüsi tulemusel selgub, et kahe tunnuse vahel on nõrk positiivne seos ($r=0.07$), kuid see ei ole statistiliselt oluline, $p=0.17$. Seega lükkub ümbergi kolmas hüpotees, et need kaks tunnust on positiivselt omavahel seotud.

Viimase, neljanda hüpoteesi kontrollimiseks on kasutatud tunnust “Mitu erinevat seksuaalpartnerit on Teil elus olnud?” ning Võimu skaalat ($M=0.76$, $SD=0.30$, $min=-0.13$ ning $max=1.63$). Seose uurimiseks on taas läbi viidud korrelatsioonanalüüs, kasutades Spearmani

korrelatsioonikoefitsienti. Analüüsist on välja jäetud seksuaalpartnerite arvu mõõtvat tunnuse ekstreemsed väärtused (väärtused kõrgemad kui 100).

Analüüsi tulemusel selgub, et seos seksuaalpartnerite arvu ning Võimu väärtuste vahel on positiivne ning statistiliselt oluline ($p < 0.05$) ning võrreldes kolmandas hüpoteesis läbi viidud korrelatsioonanalüüsiga on seos ka märksa tugevam, $r = 0.13$. Seega leidis kinnitust neljas hüpotees, et Võimu väärtused on positiivselt seotud seksuaalpartnerite arvuga ehk mida enam inimene Võimu väärtustab, seda enam on tal elu jooksul seksuaalpartnereid olnud.

Arutelu

Antud uurimuse üheks eesmärgiks oli välja selgitada, kas naised muretsevad enam selle pärast, et nende partneritel või abikaasadel võib olla emotsionaalne lähisuhe kellegi teisega, mehed aga vastupidiselt on pigem mures sellepärast, et nende kaasadel võib olla seksuaalsuhe kellegi teisega. Teiseks eesmärgiks oli teada saada, kas inimesed, kes hindavad hedonistlikke väärtusi, kalduvad ka enam truudusetusele ja kas Võimu väärtustega inimestel on rohkem seksuaalpartnereid kogu elu jooksul.

Seksuaalkäitumine ning truudusetus on meie ühiskonnas teemad, millest eriti avatult ei räägita. Informatsiooni ning teadmisi on võimalik otsida internetist (nt. avaldatud artiklid) raamatutest, ajakirjadest, koolitustelt, õpingutelt ja ka nõustamistelt. Noored, naised, mehed, partnerid, isad-emad seisavad oma suhetes antud valdkonnaga aga igapäevaselt silmitsi pidevalt. Käesolevat uuringut võib pidada oluliseks, kuna see lisas teadmisi Eesti seksuaaluuringute valdkonda ning annab informatsiooni Eesti elanike seksuaalkäitumisest. Samuti käsitleb uuring truudusetuse temaatikat, mis (nagu ka käesolevast uuringust selgub) on üsna tavaline nähtus paarisuhetes. Uuring juhib tähelepanu seostele, mis võivad esineda inimese personaalsete väärtuste ning seksuaalkäitumise, sh truudusetuse vahel. Nende olemasolu teadvustamine võib aidata paremini toime tulla inimestel seksuaalkäitumisega suhetes.

Kui varasematest uuringutest on leitud, et naised häirib rohkem see, kui tema partneril on olnud emotsionaalne lähisuhe kellegi teisega (Harris, 2004), siis antud uuringus see hüpotees

kinnitust ei leidnud. Tulemustest selgub, et naised ja mehed muretsevad suhteliselt sarnaselt oma partneri emotsionaalse truudusetuse pärast. Ilmselt ei leidnud hüpotees kinnitust ka seetõttu, et vastajate keskmine vanus oli 26,7 a, nende seas 20-aastaseid (12%), kelle seksuaalkäitumine ja –suhted on arenemas, siis ilmselt ei ole emotsionaalsed lähisuhted paarisuhetes ja abielus veel omaette probleemiks ega tekita ka negatiivseid kogemusi ja usaldamatust.

Samas võib aga ka orienteeritus õpingutele, karjäärile, tasuvale töökohale edukusele, muuta suhtumise seksuaalsusesse, truudusetusesse, lähisuhetesse teisejärguliseks. Mõnel juhul isegi täielikuks hoolimatuseks partneri suhtes.

Nagu korduvalt mainitud, võib truudusetus olla nii emotsionaalne kui seksuaalne või mõlemat korraga (Buss & Shackelford, 1999).

Varasemas Harrise (2004) töös märgiti, et mehi häirib naistest rohkem pigem see, kui tema partner on seksuaalselt truudusetu. Antud uuringu tulemused seda fakti aga siiski ei kinnita, vaid need näitavad, et oma partneri seksuaalse truudusetuse pärast muretsevad ühtviisi nii mehed kui naised. Olulisustestist ilmneb, et naised küll mõnevõrra rohkem, kuid seos on väga väike. Statistiliselt ei ole seega oluline ega saa ka üldistada populatsioonile.

Üheks põhjuseks, miks kumbki hüpotees kinnitust ei saanud, on võibolla kõrghariduse olemasolu 45% vastajatest. Ehk teadvustavad nad ja oskavad hinnata ning väärtustada oma partneri valikut, emotsionaalset lähedustunnet ja sellega kaasnevat seksuaalsuhet. Selliste väärtustega paarid pakuvad teineteisele rahulolu- ja turvatunnet, mis on hästi toimiva abielu/kooselu oluliseimaks komponendiks. See annab kindlustunde ja välistab truudusemurdmise.

Aasatate eest korraldatud uurimusest selgub, et üheks peamiseks põhjuseks seksuaalvahekorda astuda on nauding (vana-Kreeka sõna Hedone) (Rye & Meaney(2007). Hedonistlikke väärtusi hindavad inimesed soovivad elada naudinguterohket elu. Antud uurimustöö kolmandas hüpoteesis sai eeldatud, et personaalne väärtus Hedonism on seotud truudusetusega, ehk neid väärtusi hindavad indiviidid on ka suuremad truudusemurdjad. Käesoleva uuringu tulemustest see välja ei tulnud. Leiti küll seose olemasolu, kuid statistiliselt mitteoluline. Enese-upitamise väärtused (Võim, Hedonism, Stimulatsioon) kuuluvad Ise-fookuses dimensiooni alla (Schwartz, 2006) – kõik need on seotud isiklike vajaduste rahuldamisega (Schwartz, 2008). Seksuaalne iha on isiklik vajadus. Hedonism on

mõtteviis, mille kohaselt on nauding ainus tõeline hüve. Inimene on naudingute „ori“ igas mõttes – talle pakuvad naudingut söömine, joomine, magamine, loominguline töö, aga ka pahed nagu suitsetamine, alkohol ja narkootikumid. Seksuaalsus, head seksuaalsuhted ja sellega kaasnevad orgasmid on ka üks olulisi komponente, saamaks kogeda suurt naudingut. Nagu uuringutulemused näitasid, ei tähenda Hedonism automaatselt truudusetust.

Kõrvalehüpped õõnestavad olemasolevat suhet, mille tulemusena tekivad suhtesse probleemid ja lõppkokkuvõttes võib kõik tipneda paari lahkuminekuga. Väljatoodu aga ei sobi kokku hedonismi pooldajate elustiiliga, milles soovitakse elu nautida, mitte erinevaid suhtepobleeme tekitada. Hedonismi (üksikväärtused: ennast hellitav, nauding ja lõbus elu) pooldajad väärtustavad ka sotsiaalseid suhteid, st nende jaoks on oluline luua, omada, hoida ja säilitada häid suhteid ümbritsevate inimestega. Inimesel on õigus teha kõik, mis tema võimuses, et saavutada suurim võimalik kogus naudingut. Võis eeldada, et Hedonistlike väärtustega inimesed on suurema tõenäosusega ka suuremad truudusemurdjad (nautides vaheldusrikast seksi). Läbiviidud uuringus siiski positiivset seost ei leitud ning lükkus ümber ka kolmaski hüpotees, mille kohaselt Hedonistlikud väärtused on positiivselt seotud kalduvusega truudusemurdmisele.

Viimasena uuriti, kas personaalne väärtus Võim on seotud seksuaalpartnerite arvuga. Analüüsi tulemusel selgub, et seos seksuaalpartnerite ja Võimu väärtuste vahel on positiivne ning statistiliselt oluline. Ekstravertsuse positiivsele seotusele seksuaalse aktiivsusega on viidanud nii Eysenck kui Heaven (Eysenck, 1976, Heaven, 2000, 2002) ning ekstravertsus ise on personaalsetest väärtustest enim seotud Enese-upitamise (Võim, Saavutus, Hedonism) (Roccas, Sagiv ja Schwartz, 2002).

Eelnevast saigi järeldatud, et Võimu väärtustega inimesed on seksuaalselt aktiivsemad ning neil on ka arvuliselt rohkem seksuaalpartnereid.

Seksuaalset iha võib nimetada motiiviks, mis ajendab inimest otsima leevendust oma vajadustele. Rahuldamata vajadused annavad aga jõudu ja loovadki motivatsiooni eesmärgipäraseks tegevuseks.

Võimumotiiviga inimesed armastavad võtta riske, nad on inimesuhetes vähetundlikud ja tajuvad neid halvasti. Põhieesmärgiks on enda vajaduste rahuldamine, sh soovivad nad tunda ka täielikku seksuaalset rahuldust. Varasematest uuringutest (Drigotas, 1999) on selgunud, et üheks petmise põhjuseks peetakse mittevaheldusrikast seksi, siis Võimu pooldajad ei karda võtta riski, et rahuldada enda vajadusi. Nad eelistavad enda heaolu suhetele. Võimu

üksikväärtuste hulka kuulub ka jõukus, st et neil on suurem sissetulek, mis annab rohkem võimalusi kohtuda atraktiivsete/meeldivate inimestega (reisid, lõuna-ja õhtusöögid restoranis, ööklubid, spordiklubid...jne) ja seetõttu võivad nad omada rohkem abieluväliseid suhteid.

Kuna Võimu oluliseks pidavatel inimestel on tähtis omada kontrolli, domineerida, võivad nad seostada seksi kui võimuvahendit. Oma väärastunud tunge võidakse välja elada vägivaldses seksis, seksuaalsuhetes laste või loomade peal.

Inimväärtuste struktuuri ja sisu on võrreldud 81-s riigis. Tulemustest nähtub struktuuri universaalsus (Schwartz, 2008). Schwartz ja Rubel (2005) võtsidki kokku erinevate kultuuri gruppide tulemused. Nad leidsid olulisi soolisi erinevusi väärtustes. Mehed väärtustasid rohkem Võimu, Saavutust, Hedonismi, Stimulatsiooni ja Enese määratlemist. Naised pidasid tähtsaks Kõikehaaravust, Heasoovlikkust ja Turvalisust. Antud uuringu põhieesmärk ei olnud uurida soolisi erinevusi väärtustüübi Võim ja seksuaalpartnerite arvu vahel, kuid tulemustes ilmnas, et mehed väärtustasid Võimu kõrgemalt kui naised ning neil oli ka olnud rohkem seksuaalpartnereid (Buss & Schmitt, 1993).

Edasistes töödes võiks veel süvitsi uurida inimeste personaalsete väärtuste seost truudusetusega, pöörates tähelepanu soolistele erinevustele. Eelneva kirjanduse puhul võib eeldada, et Võimu väärtuste ja seksuaalpartnerite arvu vahel eksisteerib seos pigem meessoo kui naissoo vahel. Samuti võivad Hedonismi väärtused ja kalduvus truudusetusele olla omased meestele, mitte naistele.

Uurimistöö üheks nõrgaks küljeks võib olla andmekogumise etapis kasutatud süsteem, millega erinevate ankeediosade vastuseid hiljem kokku viidi. Selle jaoks oli erinevate ankeetide täitmisel igal vastajal kasutada oma varjunimi, kuid mitmel juhul muutsid vastajad oma varjunime üht- või teistmoodi erinevate ankeetide täitmisel, mistõttu oli keerulisem nende vastuseid hiljem kokku viia ning võis tekkida mõningane andmekadu. See andmekadu võis mõjutada ka uuringu tulemusi.

Samuti tuleb silmas pidada uuritud teema delikaatsust. Kuna uuringus on vastajatelt küsitud väga intiimseid küsimusi, on võimalik, et erinevatel põhjustel ei ole alati antud täiesti tõeseid vastuseid, mis omakorda võis mõjutada uuringu tulemusi.

Järeldused

Käesoleva uuringu tulemusel saab väita, et teatud tüüpi personaalsed väärtused on seotud inimeste seksuaalpartnerite arvu ja ka truudusetusega. Kõige enam mõjutas inimese otsustusi seksuaalvaldkonnas Enese-upitamine. Isiklikku hüvangut ja heaolu eelistati teistele huvidele. Antud väärtuste dimensioon oli oluliselt seotud väärtustüübiga Võim ja seksuaalpartnerite arvuga. Samuti ilmnes positiivne seos Hedonismi ja truudusetuse puhul, kuigi see ei olnud statistiliselt oluline. Olemas siiski. Antud uuringu tulemuste põhjal võib väita, et mehed ja naised muretsesid üsnagi sarnaselt oma partneri emotsionaalse kui ka seksuaalse truudusetuse pärast.

Tänuavaldused

Soovin tänada kõiki, kes on seotud käesoleva tööga. Aitäh Toivo Aavikule, töö juhendamise eest. Uuringus osalejatelt nõudis delikaatse teema mahuka küsimustiku täitmine julgust, tänan osalejaid.

Viited

- Buss, D., Shackelford, T., Kirkpatrick, L., Choe, J., Lim, H., Hasegawa, M., et al. (1999). Jealousy and the nature of beliefs about infidelity: Tests of competing hypotheses about sex differences in the United States, Korea, and Japan. *Personal Relationships*, 6(1), 125-150.
- Buss, D. M. & Schmitt, D.P. (1993). Sexual Strategies Theory: an evolutionary perspective on human mating, *Psychological Review*, 199-223
- Caprara, G.V., Schwartz, S.H., & Capanna, C. (2006). Personality and Politics: Values, Traits, and Political Choice. *Political Psychology*, 2006, Vol. 27, No. 1
- Carvalho, J. & Nobre, P. (2010). Gender issues and sexual desire: The role of emotional and relationship variables. *Journal of Sexual Medicine*, 7, 2469-2478.
- Cramer, R., Manning-Ryan, B., Johnson, L., Barbo, E. (2000). Sex differences in subjective distress to violations of trust: Extending an evolutionary perspective. *Basic and Applied Social Psychology*, 22(2), 101-109.
- DeStano, D.A., & Salovey, P. (1996). Evolutionary origins of sex differences in jealousy: Questioning the „fitness“ of the model. *Psychological Science*, 7, 367-372.
- Drigotas, S. M., Safstrom, C.A., & Gentilia, T. (1999). An investment model prediction of dating infidelity. *Journal of Personality and Social Psychology*, 77, 509-513.
- Elizur, D., & Sagie, A. (1999). Facets Of Personal Values: A Structural Analysis of Life and Work Values. *Applied Psychology: An International Review*, Vol. 48, No. 1, 73-87.
- Espenberg, U. , *Eroose kütkeis*. Tallinn, 2005
- Eysenck, H. J. & Heaven, P.C.L., Crocker, D. (2002) Personality and Sex. *Personality and Individual Differences*, 20No 35, 411-419
- Feldman, S. S., & Cauffman, E. (1999). Sexual betrayal among late adolescents: Perspectives of the perpetrator and the aggrieved. *Journal of Youth and Adolescence*, 28, 235-258.
- Greeley, A. (1994). Marital Infidelity. *Society*, 31, 9-14.
- Harris, C. & Christenfeld, N. (1996). Gender, Jealousy, and reason. *Psychological Science*, 7(6), 364-366.
- Harris, C. R. (2004). The evolution of jealousy: Did men and women, facing different selective pressures, evolve different „brands“ of jealousy? Recent evidence suggests not. *American Scientist*, 92, 62-71.

- Heaven, P.C.L., & Crocker, D. (2000). Personality and Sex. *Personality and Individual Differences* , 2003, No. 35, 411-419
- Heaven, P.C.L., Fitzpatrick, J., & Craig, F.L. (2000). Five personality factors and sex: preliminary findings, *Personality and Individual Differences*, 2000, Vol. 28, 1133-1141.
- Lindström, I. Personaalsete väärtuste seos seksuaalse iha taseme ja seksuaalsuhetest loobumise põhjustega. Tallinn, 2009
- Leiblum, S. R. (2002). Reconsidering gender differences in sexual desire: An update. *Sexual and Relationship Therapy*, Vol. 17, No.1, 57–68.
- McCarthy, B. & Bodnar, L.E. (2005). The equity model of sexuality. *Sexual and Relationship Therapy* Vol. 20, No. 2, 225-235
- Mc Crae. R.R., & Costa. P.T (1991). The Neo Personality Inventory: Using the five factor model in counseling. *Journal of counseling development*, 69. 367-372
- Padaki, V. (2000). Coming To Grips With Organisational Values. *Development in Practice*,2000, Vol. 10, No. 3 & 4.
- Paul, L., & Galloway, J. (1994). Sexual jealousy: Gender differences in response to partner and rival. *Aggressive Behavior*, 20, 203-211.
- Rice, W. R.,V. Friberg, and s. Gavrillets (1984). The evolutions of sex-specific grandparental harm. *Proc.Royal Soc.-Biol.* 277: 2727-2735.
- Previti, D., & Amato, P (2004) Why stay married? Rewards, Barries, and marital Stability. *Journal of marriage and Famili* vol. 65, issue3, 561-573.
- Roccas, S., Sagiv, L., & Schwartz, S.H. (2002). The Big Five Personality Factors and Personal Values. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 2002, Vol. 28, No. 6, 789-801
- Roe, R. A. (1999). Values And Work: Empirical Findings And Theoretical Perspective. *Applied Psychology: An International Review*, Vol. 48, 1-21.
- Rokeach, M. (1973). The Nature of Human Values. *The Free Press*.
- Rye, B.J., & Meaney, G.J. (2007). The Pursuit of Sexual Pleasure. *Sexuality & Culture*, Winter 2007, Vol. 11, No. 1, 28-51
- Schwartz, S. H. (1992). Universals In The Content And Structure Of Values: Theoretical Advances And Empirical Tests In 20 Countries. *Advances in Experimental Social Psychology*, Vol. 25, 1-65

- Schwartz, S.H. (2006). Basic human values: Theory, measurement and applications. *Revue Francaise de Sociologie*, Vol. 47, No. 3, 929-968.
- Schwartz, S.H. (2008). Basic Values: How They Motivate and Inhibit Prosocial Behavior. *The First Herzliya Symposium on Personality and Social Psychology*, 2008, 26.märts
- Schwartz, S.H., & Rubel, T. (2005). Sex Differences in Value Priorities: Cross-Cultural and Multihethod Studies. *Journal of Personality and Social Psychology*, 2005, Vol. 89, No. 6, 1010-1028.
- Wiggins, J. D., & Lederer, D. A. (1984). Differential antecedents of infidelity in marriage. *American Mental Health Counselors Association Journal*, 6, 152-161.

Käesolevaga kinnitan, et olen viidanud kõigile oma töös kasutatud teiste autorite poolt loodud kirjalikele töödele, lauselele, mõtetele, ideedele või andmetele.

Olen nõus oma töö avaldamisega Tartu Ülikooli digitaalarhiivis Dspace.

Kristi Kaaret